

Příprava pedagogů na Katedře hudební výchovy PF UJEP Ústí nad Labem

LUBOŠ HÁNA

Summary

The paper discusses the approach of students of music education towards education itself and suggests ways of activating them through an intensive practising of music. The paper also describes a system of study on KHV UJEP, organization and sequencing of study subjects.

Dobré odpoledne, vážené dámy a vážení pánové!

Následující příspěvek je apoteózou úspěchů **Katedry hudební výchovy v Ústí nad Labem** a dokládá vysokou profesionalitu pedagogických pracovníků tohoto prestižního vědeckého pracoviště a především pak neochvějnou píli a touhu po vzdělávání jejích studentů, kteří prošli náročným sítím přijímacího řízení. Pardon, omlouvám se, to jsem omylem přečetl úvod výroční zprávy. Takže jinak:

Dobré odpoledne, vážené dámy a vážení pánové!

Následující příspěvek je smutnou reflexí zhoršující se kvality přípravy učitelů hudební výchovy, která je zapříčiněna na jedné straně nedostatečným financováním vysokoškolského vzdělávání, především pak podfinancováním vzdělávání pedagogů, a to zejména v případě vzdělávání učitelů s aprobacemi vyžadujícími individuální přípravu studentů, a na straně druhé nutností přijmout většinu uchazečů o toto studium, s čímž jde následně ruku v ruce také jejich malá aktivita a nízké studijní nasazení, hraničící mnohdy s nezájmem o hudbu samot-

nou, neřku-li o její výuku na základní škole. Pardon, ještě jednou se omlouvám, toto je verze příspěvku, kterou bych zde prezentovat nechtěl, protože o podobných problémech jistě víte „svoje“.

Dovolte mi tedy do třetice seznámit vás se způsoby a možnostmi výuky, které používáme na našem pracovišti a které mohou být inspirací, jak se vyrovnat se situací ve výuce hudební výchovy a jak ji zlepšit. Tato situace sice není nejlepší, ale na druhou stranu, nikdy není tak špatně, aby nemohlo být ještě hůř... anebo naopak: nic není tak černé, jak se na první pohled zdá...

Na naší katedře se obor hudební výchova vyučuje:

zprv – v kombinaci s dalšími předměty (např. s českým jazykem, anglickým jazykem atd.). Zda se jedná o studium dvouoborové či takzvaně se zaměřením na vzdělávání, je pro přípravu budoucích učitelů hudební výchovy naprosto redundantní a pravý důvod tohoto rozčlenění je znám snad jen samotným tvůrcům této koncepce (od které se bude v následujících letech beztak upouštět).

zadruhé – máme na katedře studium tzv. jednooborové hudební výchovy, no a pyšni můžeme být na poslední „pseudomělecký“ obor, který nám po zrušení kombinací HV -

sólový zpěv a HV – hra na klavír na katedře zbyl, a tím je obor HV – sbormistrovství. Vzhledem k dlouholeté tradici sborů naší katedry, a tudíž i zaměření vyučujících KHV na práci se sborem, má obor sbormistrovství poměrně dobré zázemí a jeho studenti mohou získávat praktické zkušenosti v mnoha sborových tělesech a vokálních skupinách, které na katedře působí. Ukázky některých těchto sborů a těles uvidíte v krátkém video-sestříhu na závěr tohoto stručného příspěvku.

Poslední obor vyučovaný na KHV je popularizace hudby a organizace hudebního života, což je sice obor neučitelství, ale zmiňuji jej z toho důvodu, aby byl výčet úplný, a také proto, že řada studentů učitelství oborů hudební výchovy si popularizaci přibírá a rozšiřuje si tak své vzdělání.

Změna koncepce vzdělávání pedagogů ve smyslu rozdělení pětiletého studia učitelství z takzvaných dlouhých (pětiletých) programů na bakalářské a magisterské studium přináší sice řadu nevýhod, ale také určitá pozitiva. Příkladem je možnost vrátit se opětovně a v rozšířené podobě k určitým předmětům v navazujícím (magisterském) studiu, tedy potom, co student zvládne všechny ostatní související disciplíny a státní zkouškou uzavře bakalářský stupeň vzdělání. Jedná se např. o předmět harmonie, ke které se studenti takto s odstupem v navazujícím studiu znovu vrací. Obdobně je to s předměty hudební formy a dějiny hudby, které mají své pokračování v předmětech metodika výuky hudebních forem a metodika výuky dějin hudby. Příkladem z mého oboru je výuka intonace a rytmu, která měla v minulosti dotaci (považte) šest semestrů (!), zatímco nyní je koncipována mnohem efektivněji. V bakalářském studiu má nyní předmět dotaci pouze dvou semestrů, a to již v prvním ročníku, a k předmětu se studenti vrací až po dvouleté pauze v navazujícím studiu, tedy poté, co měli možnost dalšího hudebního růstu. Předmět potom nese název sluchová analýza a jeho obsah jde v obtížnosti podstatně dál, než jak tomu bylo v předchozím neefektivním rozvržení předmětu.

Zajímavý model je na naší katedře použit při rozvržení předmětu úpravy skladeb, který je vyučován tzv. „trojpolním způsobem“. V prvním semestru vyučují vokální, respektive sborové úpravy, v druhém semestru předmět vyučuje prof. Holubec a je zaměřen na úpravy instrumentální a ve třetím semestru předmět vyučují kolegové Drahoš Straněk a Jan Prchal, kteří mají bohaté zkušenosti s vedením mládežnických kapel, orchestrů a big bandů. Výuka Drahoše Straňka probíhá ve skvěle vybavené učebně na základní škole v nedalekých Trmčicích, a dává tak mimo jiné nahlédnout studentům přímo do školní praxe, kdy jejich úpravy mohou hrát přímo děti ve škole.

Když mluvím o školním vybavení, samozřejmě si dokážu představit lepší, ale domnívám se, že kvalitní nahrávací studio, dvanáct počítačů s multilicencí notačního programu Sibelius 4, programem Overtonanalyzer, interaktivní tabulí a data projekcí s připojením na internet v zásadě dobře postačuje k tomu, abychom mohli se studenty dělat dobrou muziku.

Avšak ani sebelepší rozvržení studijního plánu a materiální vybavení nemůže vést ke kýženému cíli, tedy k přípravě kvalitního a po všech stránkách odborně připraveného učitele hudební výchovy, pokud by veškerá aktivita a vzdělávací potřeba pramenila pouze ze strany vyučujících a neměla by náležitou odezvu u studentů samotných. Za zcela zásadní proto považuji naši společnou snahu přinutit či – chcete-li – motivovat studenty k tomu, aby zde během svých studentských let hudbu aktivně provozovali.

Jak již bylo řečeno, na naší katedře existuje více sborů, než kolik jich obvykle bývá na jiných pracovištích. Porevoluční doba s sebou přinesla i větší touhu po individuálním hudebním projevu a z toho důvodu v současnosti zažívají obrovský boom malé vokální ansámby. Na naší katedře jich za poslední roky vznikla celá řada a některé taktéž uvidíte v závěrečném sestříhu. Částečnou motivací k založení instrumentálních uskupení a kapel jsou předměty obligátní nástroj a souborová hra. Na katedře tak

velice úspěšně působila tělesa jako třeba saxofonový kvartet či cimbálová muzika. Kromě tradičních vánočních a jarních koncertů, na nichž vystupují sbory katedry, pořádá sbor Chorea academica každoročně „Rybovku na schodech“ a studenti oboru sbormistrovství Tříkrálový koncert, na kterém představují své vokální projekty a sbory, které vedou.

Nechci zde vyjmenovávat úspěchy naší katedry na českých a zahraničních festivalech ani spolupráci na velkých i malých hudeb-

ních projektech. To vše si nechám do oné výroční zprávy...

Nechtěl bych zde ani šířit přehnanou skepsi a lámat hůl nad úrovní našeho školství. Jedno politické rčení říká, že „Národ má takové politiky, jaké si sám zaslouží“. Možná by to šlo převést i do školství. Studenti mají takové vyučující, jaké si sami zaslouží. No a já chci věřit tomu, že studenti na naší katedře si dobré učitele zaslouží!

Děkuji Vám za pozornost!

Résumé

Příspěvek se zamýšlí nad přístupem studentů učitelství hudební výchovy ke vzdělání a navrhuje způsoby jejich aktivizace prostřednictvím intenzivního provozování hudby. Příspěvek dále popisuje systém studia na KHV PF UJEP, organizaci a řazení jednotlivých studijních předmětů.

PhDr. Luboš Hána, Ph.D., (*1973) se narodil v Jirkově, studoval na PF v Ústí nad Labem obory HV-AJ, poté HV a sbormistrovství. Od roku 2002 vyučuje tamtéž různé praktické i teoretické disciplíny. Je sbormistrem Komorního smíšeného sboru Ventilky a na PF UJEP vede sbor NONA. Je uměleckým ředitelem sborového festivalu Jirkovský Písňovar.

luboshana@seznam.cz

www.ventilkyjirkov.cz

www.jirkovskypisnovar.cz